

OBSAH

Předmluva: Za tvořivostí?	9
I. ČÁST: TVOŘIVOST V ZRCADLE HER A EMPIRICKÝCH POSTŘEHŮ	11
1 ÚVOD	13
1.1 Tři důvody, proč rozvíjet tvořivost	15
1.2 Příklad první	15
Mladý vědec	15
Mladý opatrný klasik	15
Mladý tvořivý praktik	16
1.3 Příklad druhý	16
1.4 Příklad třetí	17
2 ROZVOJ TVOŘIVOSTI PROSTŘEDNICTVÍM HER	19
Hra je zdrojem zábavy i poučení	19
Hra je prostředkem osvojování sociálních rolí	19
Hra je prostředek prožívání	20
Hra je smysluplnou činností	20
Hra simuluje různé situace	20
Hra je prostředek k poznání a sebepoznání	20
Hra je mravní výzvou	21
Hra je svoboda, ale i řád	21
Tvořivost jako aspekt teorie hry	22
3 PROBLEMATIKA TYPOLOGIE TVOŘIVÝCH HER	25
3.1 Rozvoj laterálního myšlení podle Edwarda de Bona	25
Sedm základních strategií	25
3.2 Za tvořivostí skrze odbourávání bariér	28
Příklad z praxe	29
3.3 Rozvoj globálních vlastností	30
3.4 Rozvoj vlastností tvořivosti	31
3.5 Typologie her založená na odlišných druzích konvergentního (vertikálního) a divergentního (laterálního) myšlení	32
3.6 Typologie her založená na významu pravidel ve hře (stupeň organizovanosti)	33
Tvořivé hry bez pravidel a minimálním prvkem organizovanosti	33
Hry se základními pravidly a středním prvkem organizovanosti	34
Hry s jasně vymezenými pravidly	34
3.7 Typologie her založená na významu herních činností (obsahu)	34
Hry, které pro rozvoj tvořivosti používají rozmanitý obsah	35

Hry, jejichž obsah je stejně důležitý jako rozvoj tvořivosti	35
Hry, v nichž dominuje obsah pro rozvoj tvořivosti	35
3.8 Typologie her založená na chování „v roli“, kterou určuje daný barevný klobouk	35
3.9 Typologie her založená na rozvoji psychických funkcí a osobnostních vlastností	36
3.10 Typologie her založená na překonávání myšlenkových dominant	37
4 TVOŘIVOST UČITELE A TVOŘIVOST ŽÁKA	39
4.1 Učitel jako představitel normy	39
Příklad z praxe	40
4.2 Učitel a „monopol na pravdu“	41
4.3 Otázky učitele	42
Otázky obvyklé	42
Otázky tvořivé	44
5 TVOŘIVOST ŽÁKŮ V ZRCADLE VÝZKUMNÝCH ŠETŘENÍ	45
5.1 Tvorba názorná versus abstraktní	46
Dokreslování skvrn	46
Obrázková galerie	47
5.2 Domýšlení situací	50
Jak lze neobvykle použít cihlu?	50
Taxonomie nápadů	51
5.3 Co by se stalo, kdyby	52
5.4 Aspirační úroveň a tvořivost	54
5.5 Závěrečná diskuse a hodnocení	57
5.6 Poznámky k měření a hodnocení tvořivosti	58
6 ZÁVĚREM K ÚVODU A PRAXI	61

II. ČÁST: SOUBOR

PRAKTICKÝCH CVIČENÍ A HER

1 PROČ MÁME BÝT TVOŘIVÍ?	67
1.1 Cogito, ergo sum (Myslím, tedy jsem)	68
Hra: Babičko, proč máš tak velké oči? Abych tě lépe viděla!	68
Hra: Kde je ta ryba? Kočka ji snědla. Kde je ta kočka? ...	68
Hra: Jaký byl ten člověk?	69
Hra: Co papali naši staří dědoušci?	70
Hra: Slepice nebo vajíčko?	70
Hra: Podivná vykopávka	71
1.2 Moudrost národního hrdiny, mudrce a taškáře	72
Provaz z písku	72
Vůně místo masa	73
Chytrostí vstříc rozmarům mocnářů	73
1.3 Stavíme pyramidu aneb stavební kameny tvořivosti	74

2 VNÍMÁNÍ SVĚTA – CO JE DŮLEŽITÉ, JE OČÍM NEVIDITELNÉ	77
Hra: Obrázky, které lžou	78
Hra: Chudák Bimbo	79
Hra: Domácí kino	79
Hra: Já se z toho zblázním	80
3 POZOROVÁNÍ SVĚTA – SVĚTLO POZNÁNÍ	81
Hra: K..., kde jsi?	81
Hra: Krasohled	81
Hra: Mimikry	82
Hra: Robinson	82
Hra: Bludiště	83
Hra: Bludiště pro robota	84
Hra: Pasáček ovcí	84
4 PAMATOVÁNÍ SI SVĚTA	85
Hra: Tomu nerozumím!	85
Hra: Co to bylo?	85
Hra: Kam to strčit?	86
Hra: Co to bouchlo?	86
Hra: Babička jela do Ameriky	86
Hra: Čím to svázat?	88
Hra: Pavouci v paměti	90
Hra: Exkurze do paměti	90
5 PŘEDSTAVOVÁNÍ SI SVĚTA	91
Hra: Jak to vlastně je?	92
Hra: Souboj představ	92
Hra: Představa času	92
Hra: Kudy do školy?	92
Hra: Jak asi vypadal?	93
Hra: Jak to asi myslí?	93
Hra: Co to slyší ucho moje?	94
Hra: Barevné slyšení aneb Synestezie	94
6 TVOŘENÍ SVĚTA – MYŠLENÍ JAKO KLÍČ K TVORBĚ	95
6.1 Co nám brání v tom, abychom tvořivě vnímali svět a byli schopni řešit problémy?	95
Hra: Vousatá hádanka	96
Hra: Stará dobrá a	97
Hra: Bratrské dělení nebo raději každému stejně?	97
Hra: Dárek pro pana učitele matematiky	97
Hra: Knihomol	98
Hra: Proužek papíru pro šikvné ruce	98
Hra: Česká hlava	99
Hra: Peněz není nikdy dost	99

6.2	Tvořivě vnímat svět je stejné, jako smysluplně žít	100
	Hra: Pro náměsíčné	101
	Hra: Detektivka	101
	Hra: Stezka odvahy	101
	Hry: Dobrodružný příběh pana M	102
	Hra: Tajná řeč	102
	Hra: Záhadné obrazce	103
	Hra: Myšlenková koláž	103
	Hra: Jiný kraj, jiný mrav	103
	Hra: Ať žije impresionismus	104
	Hra: Kde jste kdo, zkamenělé dušičky?	104
	Hra: Špatně smazaná tabule	105
6.3	Tvořivého člověka napadají tvořivé myšlenky a vypadají jako tvořivé produkty	105
	Nominalismus aneb Všechno je věcí pojmů	105
	Hra: Kolik je na světě kohoutků?	106
	Hra: Moudrá hlava	107
	Hra: Mystifikace	107
	Hra: Všechno souvisí se vším	108
	Hra: Jak se chytá zebra	108
	Hra: Začarovaná slova	109
	Hra: POZOR na varovné nápisy	109
6.4	Dělají šaty člověka?	110
	Hra: Šest rozhněvaných mužů	110
6.5	Černé skříňky aneb jak na to a co je uvnitř	112
	Hra: Poslušná a neposlušná krabička od zápalek	113
	Hra: Propíchnutá krabička	113
	Hra: Kouzelná hůlka	114
	Černé skříňky v přírodě	114
	Hra: Proč? Proč? Proč?	115
	Příroda – matka moudrosti	116
6.6	Technika – dcera člověka	117
	Hra: Mám kliku	117
	Hra: Domácí kutilové	118
	Hra: Stavitelé mrakodrapů	118
	Hra: Tajemné předměty	119
	Perpetuum mobile – Šílenství nebo tvořivost	119
7	JAKÝ TEN ČLOVĚK JE ANEB MRAVNOST NADE VŠE	121
	Poslední hra: Nejtěžší zkouška	121
	Závěrem	123
	Literatura k první části	125
	Literatura k druhé části	128
	Přílohy, které můžete využít k jednotlivým hrám	131